

Т. О. Азарова

*студ. II курсу економіко-правового факультету спеціальність «Право»,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Науковий керівник: к.ю.н., доц. О. М. Садовська*

ПРАВО НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В ДЕЯКИХ КРАЇНАХ ЄС

Право на доступ до інформації є основоположним, фундаментальним правом людини та громадянина, яке вперше було закріплено на міжнародному рівні, а пізніше в Конституціях багатьох країн світу. Слід сказати, що головною силою сучасної, соціальної держави є вміння побудувати певний діалог з її громадянином через надання йому демократичного інструменту в обличчі права на доступ до інформації органів публічної влади. Адже громадськість повинна знати, які рішення приймаються державним апаратом з метою оцінки їх ефективності або навпаки повного оскарження. Ця тема є актуальною, адже кожна країна має власний шлях надання такого права, а також способи реалізації його громадянами.

На міжнародному рівні вперше право на доступ до інформації було закріплено в 1948 р. у ст. 19 Загальної декларації прав людини, яка зазначала, що: «Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати та передавати інформацію...» [1]. Далі у 1966 р. було прийнято Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, у якому ст. 19 проголошує: «Кожна людина має право на вільне вираження своїх поглядів; це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію» [2]. Закріплюється право на поширення інформації, реагування на поширення, тобто її отримання, і право на повторне використання отриманого у документі, що був підписаний членами Ради Європи як уособлення їх віри в основоположні права людини та їх дотримання для дієвої політичної демократії.

Якщо характеризувати вже право на доступ до інформації органів публічної влади на національному рівні, то ми побачимо, що в деяких країнах це право закріплене по-різному. Так, наприклад, у ч.1 ст. 61 Конституції Польщі прямо закріплено, що: «Громадянин має право отримувати інформацію про діяльність органів публічної влади, а також осіб, які виконують публічні функції» [3]. У Конституції Румунії відсутній прямий текст про інформацію органів публічної влади,

на відмінну від Польщі, але відповідно до ч.1 ст. 31, яка говорить: «Право особи мати доступ до будь-якої інформації, що становить публічний інтерес, не може бути заборонено» [4], тобто ми робимо висновок, що органи публічної влади повинні надавати інформацію щодо своєї діяльності та реалізації тих обов'язків, які закріплені у нормативно-правових актах. У деяких країнах інформація органів влади містить у спеціальних положеннях. Так, наприклад, у США діє закон «Про свободу інформації», відповідно до якого повинен забезпечуватись вільний доступ громадян до інформації.

Вище наведені законодавчі акти закріплюють прозору діяльність та гласність органів публічної влади, а також демократичну участь особи в реалізації своїх прав та свобод, що проявляються у нагляді та аналізі дій державної влади та неприпустимості допущення зловживання владою та становищем уповноважених державних органів.

Завдяки сучасним технологіям, право на доступ до інформації органів публічної влади реалізується шляхом електронної демократії, тобто використання інформаційно-комунікаційних технологій для широко опублікування значущої інформації. Таким чином, доступ до інформації здійснюється шляхом оприлюднення її в електронному уряді (e-Government), який націлений на звернення особами до потрібних відомостей у будь-який момент. Значущість e-Government зростає з кожним роком. Якщо порівнювати статистику звернень громадян ЄС до веб-сайтів органів державної влади у 2020 та 2008 роках, то можна побачити, що кількість звернень зросла на 33%. Навіть особи, віком 65-74 роки, що складають 26% громадян, використовували мережу Інтернет для реалізації свого конституційного права [5]. Проілюструвати здійснення електронного урядування можна на прикладі Модена, що знаходиться в Італії, де був створений певний листок новин, на який громадяни могли підписуватись задля того, щоб отримувати на регулярній основі нові плани міськради. Менш актуальним на сьогоднішній день стають такі способи отримання інформації: через ЗМІ та у приміщеннях, що займані органами публічної влади, які нам потрібні для задоволення нашого інтересу. Останні два варіанти отримання певних відомостей втрачають свою значущість, оскільки набагато легше знайти щось, по-перше, не виходячи із дому, а по-друге, на офіційних сторінках потрібного нам органу інформація подана систематизовано, доступно та просто.

З вище викладеного матеріалу можна зробити висновок, що право на доступ до отримання інформації органів публічної влади та реалізація такого права набирає значних обертів та розвивається, по-перше, завдяки нормативному закріпленню, як це існує у Польщі та США, по-друге – завдяки поєднанню демократичного та суспільного розвитку у світі. Такий процес модернізації системи подачі законодавства та виконання державами фундаментального, основоположного права людини і громадянина сприяє зростанню довіри населення, аналізу державних процесів громадськістю та тим самим розвитку її правової культури.

Список використаної літератури

1. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена у резолюції № 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. *Законодавство України*. URL:
2. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 27.03.2021).
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийнятий і проголошений у резолюції № 2200 А (XXI) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 р. *Законодавство України*. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 27.03.2021).
4. Конституція Польської Республіки від 02.04.1997. URL:<https://legalns.com/download/books/cons/poland.pdf> (дата звернення: 27.03.2021).
5. Конституція Румунії від 21.11.1991 р. URL :<https://legalns.com/download/books/cons/romania.pdf> (дата звернення 27.03.2021).
6. Ever more citizens get government information online. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20210306-1> (дата звернення 27.03.2021).